

İzmir'in Tarihi Kent Merkezi

Ümit CİÇEK

İzmir; eşsiz coğrafyası, körfezi, verimli havzalara yakın konumu ve limanları sayesinde, tarih boyunca ilgi odağı olmuş ve pek çok medeniyete ev sahipliği yapmıştır.

7-8 bin yıllık tarihi ve zengin kültür birikimi kentimizi yeryüzünün nadir kentlerinden bir tanesi kılmıştır.

İzmir, henüz Smyrna olarak anıldığı antik dönemde - MÖ 4. yy sonu 3. yy başında - Bayraklı'dan Kadifekale'ye taşınmış, varlığını burada devam ettirmiş ve günümüze kadar ulaşmış tarihi köklü kentlerden biridir.

19. yüzyılın ortalarından itibaren kent ticareti parlak bir dönem yaşamış ve Levantin İncisi olarak anılır hale gelmiştir.

Böylesi bir tarih birikimine sahip olmak kentler için en önemli prestij kaynağıdır.

Ancak bu prestije sahip olmak sürdürülebilmek tarihi dokunun bir bütün içinde ele alınması ve korunması ile mümkündür.

Bu noktadan hareketle, İzmir Ticaret Odası olarak, kentin kültür ve tarih birikimine karşı sorumluluğumuz gereği, İzmir'in Tarihi Kent Merkezi'nin sınırlarının belirlenmesini ve bu alanın korunarak gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlayacak bir proje üzerinde çalışmaya başladık.

Bu projenin sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilmesi ve yönetilmesi için evrensel yaptırıma sahip bir mekanizmanın dahil edilmesinin projenin geleceği açısından önemli olduğunu ve bu anlamda Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO)'nun evrensel kültür mirasının korunması amacıyla geliştirdiği mekanizmalardan biri olan Dünya Mirası Listesi'ne dahil olmanın etkili bir yöntem olacağını düşündük.

Sonuç olarak **“İzmir'in Tarihi Kent Merkezinin UNESCO'nun Dünya Mirası Listesine Kazandırılması Projesi”** ortaya çıktı.

İzmir Tarihi Kent Merkezinin Dünya Mirası Listesine Kazandırılması Projesi İzmir'in;

- ❖ Turizm, ticaret ve kültür merkezi vizyonunun gerçekleşmesi,
- ❖ Marka haline gelmesi, tanınması ve

❖ Bir dünya kenti olması yönünde

Odamızın sürdürdüğü çalışmaların bir parçasıdır.

Proje, “Kentlilik bilincine sahip, turizm, ticaret ve yüksek teknolojide öncü, kültür ve sanat merkezi, liman kenti İzmir”in yaratılmasında bir mihenk taşı olmaya adaydır.

Halihazırda İzmir’in Türkiye turizminden aldığı pay %4,3’tür.

Türkiye’yi ziyaret eden turistlerin yalnızca %3,8’i İzmir’e gelmektedir.

Bu sayının büyük bir bölümü ise kent merkezine uğramaksızın güneye yönelmektedir.

Proje gerçekleştirildiği takdirde, tarihi ve kültürel mirasın korunmasının yanı sıra yılın 12 ayı devam edecek kültür turizminin önü açılacaktır.

Bu projenin en önemli getirilerinden bir tanesi, kamu kurum ve kuruluşları ile üniversitelerin ve sivil toplum örgütlerinin çabalarının bütünleşmesi ve tarihi kent merkezinin kurumsal bir organizasyon ile yönetilmesi olacaktır.

Böylece ortak hedefler doğrultusunda daha hızlı ve doğru hareket etme imkanı ortaya çıkacaktır.

Türkiye’den Göreme Ulusal Parkı ve Kapadokya Kaya Şehirleri (1985), Divriği Ulu Camii ve Hastanesi (1985), İstanbul’un Tarihi Merkezi (1985), Hattuşa (1986), Nemrut Dağı (1987), Hierapolis-Pamukkale (1988), Ksanthos-Letoon (1988), Safranbolu (1994), Troya Arkeolojik Alanı (1998) Dünya Mirası Listesine dahil olmuş yerlerdir.

İzmir tarihi kent merkezinin Dünya Mirası Listesi’ne alınması ile elde edeceği kazanımlar üç ana başlık altında değerlendirilebilir:

Bölgesel anlamda;

- Bu projenin başlaması halinde İzmir’in kültürlere ve kentin tarihi zenginliklerine bakış açısı bir kez daha ortaya konacak,
- Yerel yönetimin, kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum örgütleri ve halkı bir araya getirecek,
- Kentin tarihi merkezinin korunmasını ve gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlayacak,
- Kent merkezinde turizme yönelik olarak bir cazibe merkezi yaratılmış olacak,
- Kentin potansiyelinde var olan fuar, kongre, spor, sağlık ve termal turizmle bütünleşebilen kültür ve tarih turizmi “İzmir’de 12 ay turizm”in önünü açacak,

- Bu alanın kontrolsüz kullanımını, kaçak ve plansız yapılaşmayı engelleyecek, böylece trafik, çevre kirliliği, güvenlik ve benzeri problemler çözüme kavuşacak,
- Kent planlaması ile ilgili yeni açılımlar sağlanacak,

Ulusal anlamda;

- Merkezi yönetimin İzmir'e bakış açısı değişecek,
- Turizm gelirlerinin artışı bölge ve ülke ekonomisine önemli katkılar sağlayacak,
- Merkezi yönetimin İzmir'e yatırımları artacak,
- Hali hazırda devam eden projelerin, turizm nedeniyle, daha kısa sürede bitme ihtimali doğacak,

Küresel anlamda;

- İzmir Tarihi Kent Merkezi'nin Geçici Liste'de yer almasından itibaren Dünya Mirası Konvansiyonuna üye 182 devlet İzmir'i direkt olarak tanımış olacak,
- Dünya Mirası Listesi'ne alınan veya alınması için başvuru alanların turizm potansiyeli otomatik olarak yükselmesi İzmir'in turizm gelirlerini artıracak,
- Turizm potansiyelinin artışı, yatırımları da beraberinde getirecek,
- İzmir, dünya ülkeleri için önemli bir destinasyon haline gelecek, bu durum, İzmir'e direkt uçuşların ve kruvaziyer gemi sayısının artmasında önemli bir rol oynayacak,
- Bu sebeplerden ötürü İzmir turizm pastasından hak ettiği payı almaya başlayacaktır.

İzmir'in zengin birikiminin mekansal, sosyal, ekonomik, kültürel, tarihsel açıdan ve tüm bunlara bağlı olarak turizm açısından kente ve dünyaya kazandırılması gerekmektedir.

Bu konuda yapılacak çalışmaların başarıya ulaşması, kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler ve sivil toplum örgütlerini bir araya getirecek "İzmir'in Tarihi Kent Merkezinin UNESCO Dünya Mirası Listesine Kazandırılması Projesi" gibi projelerin uygulanması; İzmir halkının bu çalışmalarını canı gönülden desteklemesi ile mümkün olacaktır.

İzmir'in Tarihi Kent Merkezinin Sınırları

İzmir'in tarihi kent merkezinin sınırları; kuzeyde Cumhuriyet Meydanı'ndan Kültürparkı da içine alacak şekilde ilerleyen hat, doğuda Kültürpark ve Basmane Garı'ndan Kadifekale'ye, güneyde Kadifekale'den Mithatpaşa Kız Lisesine uzanan

hat olarak düşünülmüştür.

Bu alan öncelikle, Büyük İskender tarafından kurulan Helenistik kent olarak ele alınmalıdır.

Helenistik kent, Kadifekale'de yer alan akropol ve Kadifekale'nin eteklerinden limana uzanan aşağı kentten oluşmaktaydı.

İzmir'in tarihi kent merkezi, evrensel boyutları ile ele alındığında korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarının yoğun olarak bulunduğu bir bölgedir.

Tarihi kent merkezi içerisinde yer alan han, hamam, cami, kilise, sinagog, Erken Cumhuriyet Dönemi mimari yapıları, Kültürpark, kent arşivi, müze, sinema, tiyatro vb yapılar; Cumhuriyet Meydanı, Konak Meydanı, Basmane Meydanı ve çevreleri; Pasaport bölgesi ve dalgakıran ile Kemeraltı bu alanın tarihi merkez olarak belirlenmesini sağlayan potansiyeli ortaya koymaktadır.

